

Ἄλλ' ἢ μὲν τετάρτη ἢ καὶ τελευταία ἔκδοσις τοῦ Βιγῆρου ὑπὸ τοῦ Ἑρμαννοῦ ἐγένετο τῷ 1834, αἱ δ' εἰς τὸν Δεβάριον Σημειώσεις τοῦ Κλοτζίου ἐδημοσιεύθησαν τῷ 1840-2. Ὄφειλε δὲ πάντως ὁ Ἀσώπιος ἀκριβέστερα αὐτῶν νὰ διδάξῃ ἐν βιβλίῳ ἐκδοθέντι τῷ 1858. Ἀλλὰ γελοιοὶ ἴσως παρὰ τοῖς γραμμάτων ἐπιστήμοσι καθιστάμεθα τοιαῦτα περὶ τοῦ Ἀσωπίου γράφοντες, ὃν ἀτοπώτατον μὲν εἶνε νὰ καταλέγῃ τις ἐν τοῖς φιλολόγοις, δεινοτάτη δὲ βλασφημία νὰ παραβάλλῃ ὁπωσδήποτε πρὸς τὸν Ἑρμαννὸν ἢ καὶ πρὸς τὸν Κλότζιον.

Ὁ Θουκυδίδης μόνον τὸ ἘΑΝ καὶ ἮΝ μεταχειρίζεται, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ ἌΝ¹. Ὁ Σουίδα ποιούμενος λόγον περὶ τῆς παρὰ τῷ Θουκυδίδῃ χρήσεως γράφει² «ἘΑΝ ὀλοκλήρως οἱ περὶ Θουκυδίδην τότε λέγουσιν, ὅτε προτέτακται ὁ Ἦ· ὅταν δὲ μὴ οὕτως ἔχῃ τάξεως, συνηρημένως λέγει. Ἐν δευτέρῃ ἢ εἰάν οἱ πολέμιοι κηῖτη στρατῷ ἐπιπλέωσι.—ἢ εἰάν βιασθῆ, ὑπάρχει τοῖς ἀποστήσασι πολέμοις». Τὸ δεύτερον χωρίον εὐρίσκεται ἐν Βιβλ. Γ', 47. Τὸ δὲ πρῶτον κείμενον ἐν Βιβλ. Β', 24 γράφεται «ἮΝ ΜΗ οἱ πολέμιοι κτέ.». Τὸ ἀνάληθες τῆς τοῦ Σουίδα διδασκαλίας ἀποδείκνυται τρανῶς ἐκ χωρίων τοῦ Θουκυδίδου, ἐν οἷς φέρεται τὸ ἘΑΝ, μὴ προτασσομένου τοῦ Ἦ, οἷον Α', 44: τῇ ἀλλήλων βοηθεῖν, εἰάν τις ἐπὶ Κέρκυραν ἦ. Δ', 23: ἰσχυριζόμενοι ὅτι δὴ εἶρητο, εἰάν καὶ ὀτιοῦν παραβαθῆ (Πρβ. καὶ 118). Ε', 47: — Ὀλυμπίοις τοῖς νυνί. Ἐάν δέ τι δοκῆ ἄμεινον εἶναι κτέ. (Πρβ. καὶ Γ', 96. Ζ', 68). Τὸ ἀληθὲς εἶνε ὅτι πολλῶ συχνότερον ἀναγινώσκεται παρὰ Θουκυδίδῃ τὸ ἮΝ ἢ τὸ ἘΑΝ.

Παρὰ Πλάτωνα καὶ Ξενοφῶντι γίνεται χρῆσις οὐ μόνον τοῦ ἘΑΝ καὶ ἮΝ ἀλλὰ καὶ τοῦ ἌΝ ἐν οὐκ ὀλίγοις χωρίοις. Πλάτ. Πολιτ. σελ. 292, ε' «ἌΝ τ' ἀρχὴ καὶ ἘΑΝ μή», κτλ. Ξενοφ. Ἀναβ. Ε', ζ', 5 «καὶ ἘΑΝ μὲν ἐγὼ φαίνωμαι ἀδικεῖν—ἌΝ δ' ὑμῖν φαίνονται ἀδικεῖν οἱ ἐμὲ διαβάλλοντες». Ἀπομν. Α', β', 36 «Μηδέ, ἌΝ τι ὠνώμει, ἔρη, ἮΝ πωλῆ νεώτερος τριάκοντα

¹ Πρβ. Πόππον Θουκυδ. Μέρ. Α', α', σελ. 230 καὶ Μέρ. Δ', σελ. 28 ἐκδ. μεγ.

² Τόμ. Α', β', σελ. 71 Βερν.

έτων, έρωμαι όπόσου πωλεί; — Μηδ' άποκρίνωμαι ούν, έφη, "ΑΝ τί με έρωτᾶ νέος, 'ΕΑΝ είδῶ, οϊον ποῦ οϊκειΐ Χαρικλῆς». 'Ο Α. Δινδόρφιος έξέδωκε «μηδ' 'ΕΑΝ τι ώνωμαι». Διατείνεται δ' ότι μόνον τὸ 'ΕΑΝ και "ΗΝ και 'ΕΠΗΝ ύπάρχουσιν έν χρήσει παρὰ τῷ Ξενοφώντι¹, άποξενοϊ δέ και τοῦ Πλάτωνος τὸ "ΑΝ². 'Ο Κ. Ε. Χ. Σνειδῆρος ισχυρίζεται ότι δέν εϊνε άχρηστον τὸ "ΑΝ έν τοϊς διαλόγοις τοῦ Πλάτωνος³.

Περὶ τῆς παρ' 'Ισοκράτει χρήσεως πραγματεύεται έκτενωσ ό Βενσελῆρος έν τῇ έκδόσει τοῦ 'Αρεοπαγιτικοῦ⁴. δοξάζει δ' ότι οὔτ' 'ΕΑΝ οὔτ' "ΑΝ εϊπεν ό 'Ισοκράτης αλλά μόνον "ΗΝ ἢ ότι πλην τοῦ "ΗΝ έγραψε μέν ἴσως και "ΑΝ, οὔχι δ' όμως και 'ΕΑΝ. Εὔρίσκεται δέ παρ' αὐτῷ και 'ΕΠΗΝ έν τῷ πρὸς Φίλιππον § 37. 'Εν τοϊς λόγοις τοῦ Δημοσθένους άμφιβολωτάτη μέν εϊνε ἡ χρῆσις τοῦ "ΗΝ, βεβαιωτάτη δ' ἡ τοῦ "ΑΝ, οὔχι δέ πάντῃ άναμφίλογος ἡ τοῦ 'ΕΑΝ. 'Εν ένι και μόνῳ τόπῳ φέρουσι τάντίγραφον αὐτοῦ τὸν τύπον "ΗΝ. 'Εν τῷ Α' Φιλιππικῷ § 7 λεχθέντος πρῶτον «"ΑΝ τοίνυν, ὧ άνδρες 'Αθηναῖοι, και ύμεῖς επί τῆς τοιαύτης έθειλήσητε γενέσθαι γνώμης κτέ.», έπιφέρεται έπειτα ώς συγκεφαλαίωσις και καθολική παράστασις «συνελόντι δ' άπλωσ, "ΗΝ ύμῶν αὐτῶν έθειλήσητε γενέσθαι κτέ.». Φρονοῦσι δέ τινες ότι ποικιλίας χάριν ό Δημοσθένης εϊπεν έν τῇ περι ἧς ό λόγος ρῆσει "ΑΝ έθειλήσητε—"ΗΝ έθειλήσητε, ώς ό 'Ισοκράτης έν τῷ Πανηγυρικῷ § 163 «'ΕΑΝ μέν ό βάρβαρος έρωμενεστέρως κατάσχησας πόλεις—"ΗΝ δ' ἡμεῖς αὐτάς πρότεροι καταλάβωμεν», καιτοι οὔδαμου άλλαγοῦ χρῆσιν ποιησάμενος τοῦ 'ΕΑΝ⁵. 'Αλλ' ό Γ. Δινδόρφιος έγραψε παρὰ τῷ Δημοσθένει «"ΑΝ ύμῶν αὐτῶν

1 Πρὸ. και Σάπιον Ξενοφ. Τόμ. Α', σελ. XXVII. Τόμ. Β', σελ. XVII. Τόμ. Γ', σελ. XVII και Λεξιλ. Ξενοφ. σελ. 37. σελ. 50.

2 Κύρ. Παιδ. σελ. 11. 'Ελλην. σελ. 85. 'Απομνημ. σελ. 11. Πρὸ. και τῆν δ' Τεϋδνήρειον έκδοσιν τῆς Κύρου Παιδείας σελ. XII.

3 Πλάτ. Πολιτ. Τόμ. Γ', σελ. 120.

4 σελ. 146-8.

5 'Ιδε Βοιμέλιον Δημοσθ. Δημηγ. σελ. 131 και 414 και 'Ρεδάντζιον Δημοσθ. Τόμ. Α', σελ. 120 έκδ. γ'.

ἐθελήσητε κτέ.»¹. Ἐν τῷ π. Στεφ. § 176 κακῶς ποτε ὑπὸ τοῦ Βεγκήρου ἐξεδόθη «ἮΝ μέντοι πεισθῆτ' ἐμοί» ἀντὶ τοῦ ἐν τοῖς ἀντιγράφοις ἮΝ. Ἐν τῷ Δ' Φιλιππικῷ § 1 ἀντὶ τοῦ πρότερον φερομένου «ἮΝ προσαγγελθῆ τι νεώτερον» ἀναγινώσκεται τὰ νῦν κατὰ τε τὸν ἄριστον κώδικα καὶ ἄλλους «Ἦ προσαγγελθῆ κτέ.». Ἄλλως τε οὐχὶ γνήσιος ἀλλὰ νόθος ὁ προκείμενος λόγος ὑπάρχει. Καὶ παρ' Αἰσχίνῃ π. Παραπρεσβ. § 73 πλὴν τῆς ὀρθῆς γραφῆς «ΚΑΝ ἐντύχη που φράζειν» φέρεται ἐν τοῖς ἀντιγράφοις καὶ ἡ πλημμελής «καὶ ἮΝ τύχη». Μεταχειρίζεται δ' ὁ Αἰσχίνης ἄλλοτε μὲν τὸ ἮΝ, ἄλλοτε δὲ τὸ ἘΑΝ. Καὶ ὁ Ἀριστοτέλης δ' ἀπέχεται τοῦ ἮΝ, τοῖς ἑτέροις δὲ τῶν τύποις ἮΝ καὶ ἘΑΝ ἀτμενίζων². Παρὰ τῷ Λουκιανῷ ἔγραψε πανταχοῦ ὁ Δινδόρφιος ἮΝ ἐξορίσας τὸ σπανίως ἐν τοῖς ἀντιγράφοις αὐτοῦ φερόμενον ἮΝ ἢ ἘΑΝ³.

Ἀρκείτωςαν ταῦτα ἐπὶ τοῦ παρόντος περὶ τῆς χρήσεως τῶν τοῦ συνθέτου ὑποθετικοῦ μορίου τύπων ἘΑΝ, ἮΝ, ἮΝ. Περὶ τῆς παρὰ τοῖς Δωριεῦσι συνηθείας διαλαμβάνει ὁ Ἀρήνσιος ἐν τῷ περὶ τῆς Δωρικῆς Δικλέκτου βιβλίῳ⁴.

Παρατηρητέον δ' ὅτι τὸ μετὰ τοῦ ΚΑΙ συναληλιμμένον αἰετοποτε παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς ΚΑΝ λέγεται, οὐδέποτε δὲ ΚΗΝ, ὅπερ ἴδιον τῶν Ἰώνων εἶνε⁵. Ἀριστοφ. Σφ. 771 :

καὶ ταῦτα μὲν νυν εὐλόγως, ἮΝ ἐξέχη
εἶλη κατ' ὀρθρον, ἠλιάσει πρὸς ἥλιον
ἘΑΝ δὲ νίφη, πρὸς τὸ πῦρ καθήμενος
ῥοντος εἴσει· ΚΑΝ ἔγρη μεσημβρινός,
οὐδεὶς σ' ἀποκλήσει θεσμοθέτης τῇ κιγκλίδι.

1 Ἴδε τὸν πρόλογον τῆς Τεῦβνηρείου ἐκδόσεως σελ. 16.

2 Πρὸς. Eucken de Aristot. dic. rat. Μέρ. Α', σελ. 65.

3 Τόμ. Α', σελ. XVI.

4 σελ. 381 κέξ.

5 Ἴδε Ἰπποκράτ. Τόμ. Α', σελ. 72. σελ. 99. σελ. 115. σελ. 262. σελ. 372. σελ. 408 («κῆν ὄσι» καὶ «κᾶν ἦ». Πρὸς. καὶ σελ. 419, κτλ.): Τόμ. Γ' σελ. 314, κτλ. Πρὸς. καὶ Ἀνθολ. Παλατ. Θ', 75:

ΚΗΝ με φάγης ἐπὶ ῥίζαν, ὅμως ἔτι καρποφορήσω.

Θ', 418. 419, κτλ. Καὶ ὁ Θεόκριτος τὸ ΚΗΝ μεταχειρίζεται, οὐχὶ τὸ ΚΑΝ, ὅπερ κείμενον ἐν Εἰδυλλ. ΚΑ', 4 μετατύπων ὁ Μεινέσιος (Θεοκρ. σελ. 338) εἰς ΚΗΝ.

Εὐριπ. Ῥήσ. 141:

ΚΑΝ μὲν τιν' ἐχθρῶν μηχανὴν πυθώμεθα,
σὺ πάντ' ἀκούσει καὶ παρῶν εἴσει λόγους·

ἘΑΝ δ' ἀπαίρωσ' ἐς φυγὴν ὀρμώμενοι, κτέ.

Παρ' Ἀριστοφάνει κακῶς ἀνεγινώσκετο πρότερον «κῆν φύγη τις» (Ἀχαρν. 717) καὶ «κῆν τιν' αὐτῶν γνῶς ἀπράξιμον ὄντα» (Ἴππ. 261) καὶ «κῆν ξυνέπησθέ μοι» (Εἰρ. 1356) ἀντὶ τοῦ κᾶν. Ἐν τῇ Ἀντιγόνη τοῦ Σοφοκλέους στίχ. 710 ἄλλα μὲν τῶν ἀπογράφων ἔχουσι «κῆν τις ἢ σοφός», ἄλλα δὲ μετὰ τοῦ ἀρχετύπου κώδικος «κεῖ τις ἢ σοφός», ὅπερ ἐπιμαρτυρεῖται καὶ ὑπὸ Θωμᾶ τοῦ Μαγίστρου γράφοντος «Εἰ δὲ Σοφοκλῆς λέγει ἐν Ἀντιγόνη κεῖ τις ἢ σοφός, ἠνάγκασται διὰ τὸ μέτρον» (σελ. 131, 3)¹. Ἄλλ' οὐδαμῶς τὸ μέτρον ἀποκλείει τὸ κᾶν τις ἢ σοφός. Μετ' ἀπορίας δὲ βλέπομεν ὅτι ὁ Βλαυδήσιος ἐξέδωκεν ἐν τῇ Σοφοκλέους Ἠλέκτρᾳ στίχ. 25 «κῆν ἢ γέρον» ἀντὶ τοῦ κᾶν². Τὸ παρὰ Κλήμεντι τῷ Ἀλεξανδρεῖ Παιδαγ. Γ', 25 «κῆν ἀδικήση τις αὐτοῖς» ἔτρεψεν ὁ Δινδόρφιος εἰς κᾶν³. Ἄξιον δὲ σημειώσεως νομίζομεν ὅτι ἐν ἐπιγραφῇ Ἐφεσίᾳ εὐρίσκεται τὸ κᾶν, ὡς ἐν ἐπιγραφῇ Θασίᾳ ἀναγινώσκεται τὸ ἄν.⁴

Ὁ Βάδαμος φαίνεται ὅτι ἄηθες ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ ὑπολαμβάνει τὸ κεκραμένον κᾶν⁵ ἀλλὰ σμῆνος παραδειγμάτων αὐτοῦ δύναται τις ἐκ μόνων τῶν Δημοσθενικῶν λόγων νὰ παρατάξῃ, παντὶ δὲ πρόχειρα ὑπάρχουσι καὶ αὐτόματα οὕτως εἰπεῖν προκυλινδοῦνται τὰ περίφημα ἐκεῖνα τοῦ ῥήτορος «ἐπὸν δ' ἀρρώστημά τι συμβῆ, πάντα κινεῖται, κᾶν ῥῆγμα κᾶν στρέμμα κᾶν

1 Πρβ. καὶ Κλότζιον Δεβαρ. Τόμ. Β', σελ. 451.

2 σελ. 15 «κᾶν the Mss. vulg. I have given κῆν».

3 Τόμ. Α', σελ. 346.

4 Πρβ. Κουρτίου Μελετήματα Τόμ. Α', α', σελ. 199 καὶ Τόμ. Ε', σελ. 301 καὶ 271.

5 Τεμαϊρόμεθα δὲ τοῦτο ἐξ ὧν γράφει ἐν Μνημοσ. 1874, σελ. 15 «Si cui insolita videtur in pedestri oratione χρᾶσις ex καί et ἄν sensu τοῦ ἦν vel ἔάν conferat librum VI. 21. ἄλλως τε καὶ εἰ ξυστώσιν αἱ πόλεις, iudicetique utrum veri similis sit εἰ pro ἔάν a librariis temere substitutum fuisse, an suppletum postquam ΚΑΝ in καὶ depravatam est».

ἄλλο τι τῶν ὑπαρχόντων σαθρὸν ἦ» (σελ. 24, 21) καὶ «πέρας μὲν γὰρ ἅπασιν ἀνθρώποις ἐστὶ τοῦ βίου θάνατος, κἄν ἐν οἰκίσκῳ τις αὐτὸν καθείρξας τηρῆ» (σελ. 258, 97).

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ ΚΑΝ τοῦ ἰσοδυναμοῦντος τῷ ΚΑΙ ἘΑΝ ἢ ΚΑΙ ἢ ἮΝ ἢ ΚΑΙ ἢ ἌΝ (=ἐάν). Ὑπάρχει δὲ καὶ ἕτερον ΚΑΝ κατὰ συναλοιφὴν ἐσχηματισμένον ἐκ τοῦ ΚΑΙ καὶ τοῦ δυνητικοῦ ἌΝ, οἷον «εἰ μὴ ἀνέβη Ἄνυτος καὶ Λύκων κατηγορήσοντες ἐμοῦ, κἄν ὄφλε χιλίας δραχμῆς» καὶ «οὐκοῦν τούτων μὲν κἄν ἀψαίο, κἄν ἰδοίς, κἄν ταῖς ἄλλαις αἰσθήσεσιν αἰσθῆαι», κτλ. (Πλάτ. Ἀπολ. σελ. 36, 6'. Φαίδ. σελ. 79, α'). Γνωστότατον δ' εἶνε τὸ παροιμιῶδες «θεοῦ θέλοντος, κἄν ἐπὶ ῥιπὸς πλέοις» ἢ «κέρδους ἕκαστι κἄν ἐπὶ ῥιπὸς πλέοις». Ὁ Ἐρχῆρος ἐξέδωκεν ἐν τοῖς Ἠθικοῖς τοῦ Πλουτάρχου Τόμ. Α', σελ. 9, 27 «νῦν δέ τις κἄν καταπτύσειε τῶν πατέρων ἐνίων» ἀντὶ τοῦ καί¹. Γραπτέον δὲ καὶ ἐν τοῖς εἰς τὴν Ὀδύσειαν σχολίοις σελ. 532, 10 Δινδ. «οὐκ ἄρα ἐπτέρωνται, ἐπεὶ κἄν προσεπέτοντο τοῖς παραπλέουσιν» ἀντὶ τοῦ καί. Πρβ. σελ. 538, 1 «ἐπεὶ κἄν τὸν Ὀδυσσεῖα καὶ τὰ θηρώμενα ἐπεδίωκεν» καὶ σελ. 555, 18 «ἐπεὶ κἄν ἐπλήγη τὸ σῶμα».

Ἐν τῷ λεξικῷ τοῦ Σκαρλάτου φέρεται σελ. 656 :

Κἄν, ἀντὶ Καὶ ἄν ἢ Καὶ ἐάν. (ὑποθ. πρὸς ὑποτ.) »Κἄν θέλης,« Θαρ. (καὶ πρὸς μτχ. ἐναντιωματ.) »Κἄν ἀνὴρ δοκῶν σοφός,« Μέν., καὶ μ' ὄλον ὅτι. (καὶ ἑλλ.) »Κἄν, εἰ μηδενὸς ἄλλου χάριν, ἀλλά,« Πλάτ., τοῦλάχιστον

καὶ σελ. 717 :

Κῆν, Δ. ἀντὶ Καὶ ἄν.

Περὶ τοῦ ΚΑΝ τοῦ συναληλιμμένου ἐκ τοῦ ΚΑΙ καὶ τοῦ δυνητικοῦ ἌΝ οὐδεὶς γίνεται λόγος! Ἄν δὲ μὴ ἀπκτώμεθα, ὁ Θεόκριτος δὲν εἶπε «κἄν θέλης» ἀλλὰ «κῆν θέλης» (Ἐπιγρ. ΚΑ', 4) γράφων τὸ κῆν ἄνευ τοῦ προσγεγραμμένου ἢ ὑπογεγραμμένου Ι, οὐχὶ δ' ὡς γράφεται ἐν τῷ λεξικῷ τοῦ Σκαρλάτου, κῆν. Μα-

¹ Περὶ τῆς ἐν τοῖς ἀντιγράφοις συγχύσεως τοῦ ΚΑΝ καὶ ΚΑΙ ἴδε Σχολίων Nov. Comm. Plat. σελ. 102.

ταίως δ' ἐν τοῖς τοῦ Μενάνδρου ζητοῦμεν τὸ «κἄν ἀνὴρ δοκῶν σοφός»¹ καὶ ἀδυνατοῦμεν νὰ νοήσωμεν πῶς τὸ κἄν πρὸς ἐναντιωματικὴν μετοχὴν φερόμενον, ὡς λέγει ὁ συγγραφεὺς τοῦ λεξικοῦ, ἰσοδυναμεῖ τῷ «ΚΑΙ μ' ὄλον ὅτι». Νομίζομεν ὅτι ἰκανὸν εἶνε τὸ μ' ὄλον ὅτι νὰ παραστήσῃ τὴν σκοπούμενην ὑπὸ τοῦ λεξικογράφου ἔννοιαν, ὅλως δ' ἀργὸν καὶ περιττὸν κεῖται τὸ καί. Τὸ Πλατωνικὸν χωρίον ἀπαντᾷ ἐν Νόμ. σελ. 646, 6' «πῶς δ' οὐκ ἀκουσόμεθα; κἄν εἰ μηδενὸς ἄλλου χέριν, ἀλλὰ τοῦ θαυμαστοῦ τε² καὶ ἀτόπου». Πρβ. καὶ Φαίδ. σελ. 71, 6' «καὶ πάντα οὕτω, κἄν εἰ μὴ χρώμεθα τοῖς ὀνόμασιν ἐνιαχοῦ, ἀλλ' ἔργῳ γοῦν πανταχοῦ οὕτως ἔχειν ἀναγκαῖον», κτλ., περὶ ὧν ἀκριβῶς ἀλλαχοῦ³.

Εἰς τὸν Νικοκλέα τοῦ Ἰσοκράτους § 34 φέρεται τὸ ἐξῆς σχόλιον «Ἦν καί: Ὅρα πῶς εἰς ἀνάγκην ἐλθὼν τοῦ εἰπεῖν ΚΑΝ οὐκ εἶπεν· ἐπειδὴ οἶδε σπικνίως αὐτὸ λεγόμενον καὶ παραχαραττόμενον, ὡς τὸ παρὰ Μενάνδρῳ ἐν Μισουμένῳ εἴσελθε κἄν νῦν, ὦ μακάριε».

Γράφει δ' εἰς αὐτὸ σημείωσιν ὁ ἀοίδιμος Κοραῆς⁴ ἔχουσιν οὕτως: Οὐδὲν πρὸς ἔπος τὸ ἐκ τοῦ Μενάνδρου μαρτύριον. Ἰσοκράτης μὲν γὰρ, καὶ πάντες οἱ δόκιμοι, καὶ ἐν διαλύσει, καὶ ἐν συνθέσει, κέχρηται πολλάκις τῇ λέξει· εὐθύνοιτο δ' ἂν εἰκίτως ὁ Μενάνδρος, οὐ διὰ τὸ συνάψαι, ἀλλὰ διὰ τὸ ἐπὶ μειωτικῆς ἐννοίας τεταχέναι τὸ Κἄν. Τὸ γὰρ, Εἴσελθε κἄν νῦν

1 Ἐν ἀποσπάσματι τοῦ Μενάνδρου (ἢ κατὰ τὸν Μεινέκιον τοῦ Εὐριπίδου) παρὰ Στοβ. Ἀνθολ. ΟΔ', 27 φέρεται:

ὅστις δὲ μοχλοῖς καὶ διὰ σφραγισμάτων
σώζει δάμαρτα, δ' ἀνδρὶ δὴ δοκῶν σοφόν.

ἀνθ' οὗ ὁ Γρωτίος ἐξέδωκε:

σώζει δάμαρτα, κἄν ἀνὴρ δοκῶν σοφός.

Ἀλλὰ τὴν ὀρθὴν γραφὴν εὔρε πρὸ πολλοῦ ὁ Ἰακώψιος:

σώζει δάμαρτα, ὅρᾳν τι δὴ δοκῶν σοφόν.

Ὄφειλε δὲ νὰ μὴ ἀγνοῇ ταῦτα ὁ Σκαρλάτος μηδὲ νὰ μνημονεύῃ ὡς ἐκ τοῦ Μενάνδρου τὸ ὑπὸ τοῦ Γρωτίου πεπλασμένον.

2 Ἴσως γραπτέον ΓΕ ἀντὶ τοῦ ΤΕ.

3 Πρβ. Ἀσπιον Πλάτ. Τόμ. Γ', σελ. 191, κλπ.

4 Ἰσοκράτ. Τόμ. Α', σελ. 441.

(ὅσον γ' ἔστι τεκμήρασθαι ἐκ τοῦ κολοβοῦ τούτου ἰαμβείου) ταῦτόν σημαίνει τῷ, Εἴσελθέ γε (ἢ Γοῦν) νῦν. Καί ὄρα, ὅπως, Μενάνδρου τοῦτο καινοτομήσαντος, καθὰ καὶ ἕτερα πλεῖστα (Προδρομ. Ἑλλ. Βιβλ. σελ. 97.)¹, οἱ μετ' ἐκεῖνον κττακόρως χρησάμενοι παραδεδώκασιν τῇ παρ' ἡμῖν συνηθείᾳ· τὸ γὰρ τοῦ Ἀποστόλου (Β. Κορινθ. ΙΑ, 15.) «Κἂν ὡς ἄφρονα δέξασθέ με» καὶ ἡμεῖς ἐρμηνεῦσαι βουλόμενοι, οὐκ ἂν ἄλλως φράσαιμεν, ἢ, Δεχθῆτέ με κἂν ὡς ἀνόητον. Ἐκ τούτου δὲ τοῦ μειωτικοῦ, Κἂν, καὶ τὰ παρ' ἡμῖν σύνθετα, **Κανείς, Καμπόσος, Κάποιος, Κάτι.**

1 Ὅπως ἀμάξης ὕδρων καὶ λοιδοριῶν θὰ ἐφιλοτιμεῖτο ὁ Γόης νὰ κατασκευάσῃ τοῦ Κόντου, ἂν τοιαῦτα περὶ τοῦ Μενάνδρου ἔγραφον, ὅποια ὁ ἀοίδιμος Κοραῆς! Ἐν τῷ Λογίῳ Ἑρμῆ σελ. 566 κέξ. διδάσκειται ὅτι «Οἱ Ἀττικοὶ ἔλεγον μὲν σκέψομαι καὶ ἐσκεψάμην καὶ ἐσκεμμαι—ἀλλ' ἀντὶ τοῦ σκέπτομαι καὶ ἐσκεπτόμην μετεχειρίζοντο πάντοτε τὸ σκοπῶ καὶ ἐσκοποῦν ἢ σκοποῦμαι καὶ ἐσκοπούμην» (Κούρτιος Grundz. σελ. 101 ἐκδ. γ' «So beschränkt der Atticismus den Gebrauch der W. σκεπ auf Aorist, Perfect und Futurum und bedient sich dafür im Praesens und Imperfect des abgeleiteten σκοπῶ. Kontos im Λόγιος Ἑρμῆς Α, 566»). Λέγεται δ' ἐν σελ. 571 κέξ. ὅτι «Χρήσις τοῦ σκέπτεσθαι εὑρηται καὶ παρ' Ἀριστοτέλει—καὶ παρὰ Μενάνδρῳ—ἀλλ' οὔτε ὁ Ἀριστοτέλης οὔτε ὁ Μενάνδρος εἶνε νομοθέται τοῦ ἀκριβοῦς ἀττικισμοῦ». Τί τούτου ἀληθέστερον; Τί τούτου εὐπαραδεκτότερον; Καὶ ὅμως ὁ πᾶν τι τολμῶν καὶ πρὸς οὐδὲν εὐλαβῶς ἔχων Γόης οὐδαμῶς ὠκνησε νὰ γράψῃ ἐν τῷ Γληνεῖῳ Μέλλοντι (Ἀριθ. 431):

Διὰ τί π. χ. ὕβριζεται (!) ὡς ἀμαθῆς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης (!!) ὁ Μενάνδρος, ὁ μελίρρυτος μύστης τῆς Ἀττικῆς Θαλείας; Διότι ἔγραφεν «...αὐτὸς τὰ σαυτοῦ πρῶτον ἐπισκέπτου κακὰ,» ὅπως ἔλεγε καὶ ἔγραψεν αὐτὸς, ὁ Ἀθηναῖος, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τοῦ καιροῦ του.

καί:

Πλεονάκις (δηλ. περισσότεραις φοραῖς!) ἀπαντᾷ ἐν τῷ ἐνεστῶτι σκοπῶ καὶ σκοποῦμαι, σπανίως δὲ σκέπτομαι ἀπλοῦν ἢ σύνθετον. Ἄρα τὸ σκέπτομαι εἶνε βάρβαρον (!), καὶ ὅσοι τὸ μεταχειρίζονται, ἃς ἦνε καὶ αὐτὸς ὁ Μενάνδρος, ρίπτονται εἰς τὸν Καιάδαν (!!).

Εὐκολώτατον ὑπάρχει ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἐν ᾗ ἀπὸ τίνος χρόνου καὶ τὰ ζῶα εἶνε φωνήεντα, νὰ λέγηται περὶ παντός ὀτιδήποτε. Ἄν δ' ἀναγκαίως ἔχη νὰ ἐμβληθῇ τις εἰς τὸν Καιάδαν ἢ εἰς τὸ βάραθρον, οὐδεὶς ἄλλος δύναται δικαιότερον νὰ πάθῃ τοῦτο ἢ ὁ μοιχὸς τῆς ἐπιστήμης καὶ διασθορεὺς τῆς παιδείας Γόης, ὁ βδελυρὸς ὕβριστῆς καὶ ἀναισχύντων ψευδῶν συγκολλητῆς, ὃν ἀφροσύνη μαιώσατο, τόλμα δ' ἔτικτε.

Ἄλλ' ὅμως καὶ παρὰ Σόλωνι εὐρίσκεται ΚΑ', 1 Βρχ. :

ἄλλ' εἴ μοι κἄν νῦν ἔτι πείσσαι, ἔξελε τοῦτο 1.

καὶ παρὰ Σοφοκλεῖ Ἦλ. 1482 :

ὀλωλα δὴ δειλαίως· ἀλλά μοι πάρες
κἄν σμικρὸν εἴψειν.

καὶ παρ' Ἀριστοφάνει Ἀχαρν. 1021 :

μέτροισιν εἰρήνης τί μοι, κἄν πέντ' ἔτη.

καὶ Πλούτ. 126 :

ἔάν ἀναβλέψης σὺ κἄν σμικρὸν χρόνον.

Σχολ. «Τὸ κἄν δηλοῖ τὸ καὶ ἔάν· νῦν δὲ ἐπὶ τῆς συνηθείας, ὁ
σπανίως εὐρηταί». Πρβ. καὶ Σφῆκ. 92 καὶ Λυσιστρ. 671. Λέγει
δὲ καὶ ὁ Θεόκριτος ΚΓ', 41 :

κἄν νεκρῷ χάρισαι τὰ σὰ χεῖλεα· μή με φοβαθῆς.

Πρβ. καὶ στίχ. 35. Ἔτι δὲ Ἀνθολ. Παλατ. Ε', 92, 6 καὶ 304².

Ὁ πολὺς Κόβητος καὶ ἐν τῷ παρὰ Στοβαίῳ Ἀνθολ. ΚΓ', 4 ἀπο-
σπάσματι τοῦ Σοφοκλέους :

ὡς τοῖς κακῶς πράσσουσιν ἠδὲ καὶ βραχὺν
χρόνον λαθέσθαι τῶν παρεστώτων κακῶν.

γράφει «κἄν βραχὺν χρόνον»³.

Περὶ τοῦ παρὰ Δημοσθένει σελ. 22, 14 «ὅποι τις ἄν, οἶμαι,
προσθῆ κἄν μικρὰν δύναμιν, πάντ' ὠφελεῖ» ἀναγινώσκεται ἐν
τοῖς πλαισιῶσι σχολίῳις σελ. 93 «Ὁ δὲ κἄν σημαίνει ἐνταῦθα
αἴρεσιν τοῦ ἐλάττονος ἐν ἀπώτυχίᾳ τοῦ μείζονος· οὐ γὰρ εἰσι δύο
μέρη ἀλλ' ἓν» καὶ «Τὸ κἄν ἐνταῦθα κεῖται τὸ περιφερόμενον⁴
καὶ δοκοῦν μὴ λέγεσθαι· οὐ γὰρ δυνάμεθα αὐτὸ διαλύσαι εἰς τὸ
καὶ ἄν· κεῖται γὰρ ἄλλος σύνδεσμος ὁ ἄν».

Πολλὰ παραδείγματα τοῦ κἄν ἐφ' ὁμοίας τῷ γε, γοῦν ἢ τοῦ-
λάχιστον παρειλημμένου σημασίας παρέχουσιν ἡμῖν οἱ μεταγε-
νέστεροι, οἷον Μάρκ. Εὐαγγ. Γ', 56 : ἵνα κἄν τοῦ κρατπέδου τοῦ
ἱματίου αὐτοῦ ἄψωνται⁵. Πράξ. Ἀποστ. Ε', 15 : ἵνα ἐρχομένου

1 Ἴδε Ἑρμαννὸν εἰς Βιγῆρ. σελ. 922 ἐκδ. δ'.

2 Ἴδε Μαινέκιον Θεοκρίτ. σελ. 357.

3 Μνημοσ. Τόμ. Θ', σελ. 116.

4 Ὁ Σάππιος ἔγραψε παραφερόμενον.

5 Πρβ. Οἰκονόμον Ἐπικρ. σελ. 83.

Πέτρου *κἄν* ἡ σκιά ἐπισκιάσῃ τινὶ αὐτῶν. Πολύβ. Γ', 90, 2: οὐδὲ χωρίζεσθαι *κἄν* ἀπ᾿ ἐξ ἐκ τοῦ χάρακος. Λουκιαν. Πρωμ. 13: ἢ σὺ δεῖξον *κἄν* ἐν τι μικρότατον. Δρακπ. 21: ὅστε πολλοῦ ἤδη χρόνου ἀδύνατόν μοι γεγένηται *κἄν* ἓνα τινὰ προσαγαγέσθαι. Ἄλ. 51: ἱκανὸν εἰ *κἄν* ἓνα τινὰ ἐκ τῆς ἀγέλης ἀνασπάσαιμεν. Εἰκ. 3: *κἄν* τὸ εἶδος ὡς οἶόν τε ὑπόδειξον τῷ λόγῳ. Κατάπλ. 14: *κἄν* πόρρωθεν ἀποβλέπειν τὰ ἐν τῷ φωτὶ βούλονται. 20: ὁμως *κἄν* μικρόν τι ἐς τὸ ἔθος ἐπιστέναζον. Τίμ. 20: οἷς οὐδὲ *κἄν* ὄνος ὑπῆρξε πώποτε¹. Ἐναλ. Διαλ. Α', 3: καὶ μὴν ἐγὼ μὲν ἡ ἀκράτως λευκὴ ὁμως ἐραστὴν ἔχω *κἄν* τοῦτον. Θεῶν Διαλ. Ε', 2: ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν σοι *κἄν* ἐν γῆ μένουσι (Πρβ. καὶ Φιλοψ. 37. π. Περσεγρ. Τελ. 1, κτλ.)². Φιλόστρ. Τόμ. Β', σελ. 226, 26 Τεύθν.: ἐπιθυμῶ *κἄν* τοῦ τραύματος. σελ. 236, 29: εἰ γὰρ ἐπιτρέψαις μοι *κἄν* ἓνα βόστρυχον ἐκτεμεῖν. σελ. 246, 8: ἵνα *κἄν* διὰ σέ δοκῶσιν ἐλεύθεροι. σελ. 248, 32: ἵνα μου ψαύσης *κἄν* ζίφει. σελ. 250, 6: ἀλλ' ὑπόδεξαι *κἄν* τὰ ῥόδα ἀντ' ἐμοῦ. σελ. 252, 27: *κἄν* τοῦτο αὐτὸ μηνύσατε. σελ. 253, 32: *κἄν* μῆνυσον τὰς κόμας. Φίλων Τόμ. Δ', σελ. 43: οὐχ ἀπαντα ὅσα εἶπον ἀθρόα εἰς νοῦν βαλλόμενον ἀλλὰ καὶ ἂν [Γρ. *κἄν*] ἐν τι τῶν πάντων. Ὠριγέν. Τόμ. ΙΘ', σελ. 3: εἴπερ μετὰ τινος *κἄν* δοκούσης ἀκολουθίας ἐβούλετο κτέ. καὶ: οὕτω γὰρ ἂν *κἄν*³ ἔδοξε κτέ. Σέξτ. Ἐμπειρ. σελ. 102, 16: εἰ *κἄν* ἐν τι τῶν κατὰ μέρος ἐναντιούμενον φαίνοιτο τοῖς ἄλλοις. Γαλην. Τόμ. Γ', σελ. 666: δεόμενος *κἄν* καθ' ἐν τι συνκροθῆναι μέρος. Τόμ. Ι', σελ. 729: εἰ δ' ἀμαρτηθεῖη τι *κἄν* ἐν. σελ. 741: εἴ γε παραλείποι τι *κἄν* ἐν ἐξ αὐτῶν. Κλήμ. Ἀλεξ. Προτρ. Α', 8: εἴ πως οἶόν τε *κἄν* παρὰ μέρος ἢ μέλος τὸν ἄνθρωπον ὑγιᾶναι. Ξενοφ. Ἐφέσ. Β', 11: *κἄν*

1 Ὁ Κοβήτος Var. Lect. σελ. 222 νομίζει ὅτι ἐν τῷ ΚΑΝΟΝΟΣ λαμβάνει τὸ ΚΑΝΘΗΜΙΟΣ, κανθήλιος. Ὁ Φρίσχιος Λουκιαν. Τόμ. Γ', α', σελ. 158 πλημμελεῖ ὑπολαμβάνει τὴν γνώμην τοῦ Κοβήτου.

2 Τὸ ἐν Συμποσίῳ § 13 «ἐγὼ δὲ *κἄν* ὀρθοστάδην δαιπνήσασμι» ἰσοδυναμεῖ τῷ «ἐγὼ δὲ δαιπνήσασμι ἂν καὶ ὀρθοστάδην». Σφάλματα: ὁ Sommerbrodt Lucian. σελ. 95.

3 Πρὸς τὸ ἂν *κἄν* παρακλήτεον τὸ ἐν σελ. 42 «καὶ ὄρα πῶς ὡς βωμολόγος κτέ.».

ὀλίγον θάψον με τῇ παρακειμένῃ γῆ. Ἡρωδιαν. Ἰσ. Δ', ε', 7: ὅτι κὰν τὸν ἕτερον ὑμῖν τῶν βασιλέων ἔσωσαν. Δ', σ', 2: οὐδείς δὲ περιεγένετο τῶν κὰν μετρίως ἐκείνῳ γνωσθέντων (Πρβ. καὶ Δ', δ', 6 καὶ Η', δ', 8). Ἱεροκλ. καὶ Φιλάγρ. ΡΚΔ' Βοισσ.: δὸς κὰν τὰ πεντήκοντα. Συντίπ. Ἱστορ. σελ. 10 Βοισσ.: κὰν ὑμεῖς τὸν υἱόν μου λαλήσατε. σελ. 12: ἵνα κὰν διὰ σοῦ, ὡς εἶπας, κινήθῃ πρὸς τὸ λαλήσαι. Κτλ.¹ Παρὰ Θωμ. Μαγ. σελ. 77,4 «Τὸ γοῦν καὶ ἀντὶ τοῦ οὖν καὶ ἀντὶ τοῦ τὰν καὶ ἀντὶ τοῦ γάρ» ἡ ὀρθὴ γραφὴ εἶνε κὰν. Παράδοξον ἡμῖν φαίνεται τὸ ἐν τοῖς Πλούταρχου Ἠθικοῖς σελ. 1132, β' «στρατιώταις ὀλίγοις ἢ πόλει μιᾷ ἢ κὰν ἐνὶ τινι ἔθνει», ἔνθα ἡ ἔννοια εἶνε αὐξητικὴ (ἤγουν: ἢ τὸ πολὺ πολὺ κτέ.), οὐχὶ δὲ μειωτικὴ· ἴσως δ' ἔγραψεν ὁ Πλούταρχος «ἢ καὶ ἐνὶ τινι ἔθνει».

Ὁ Μεινέκιος ἐν τῇ γ' ἐκδόσει τοῦ Θεοκρίτου σημειοῦται¹ «Ineptissime addito γοῦν Cinnamus Hist. II p. 49, 16 dixit ἀλλὰ κὰν μεῖνον γοῦν». Πρβ. Εὐστάθ. σελ. 76, 31 «γενέσθαι κὰν γοῦν θέσει μακρόν». σελ. 1537, 1 «καὶ Ὀδυσσεὺς μόλις ἰσχύσει κὰν γοῦν ἀποδῦναι τὰ βαρύνοντα ἱμάτια». Σχολ. Εὐριπ. Τόμ. Α', σελ. 138, 16 «κὰν γοῦν, φησί, δευτέραν χάριν μοι δός». Γαλην. Τόμ. Γ', σελ. 472 «κὰν τὰς ἄλλας γοῦν εἶπέ καθ' ἕκαστον τῶν μορίων». Τόμ. Ι', σελ. 776 «ὑπὲρ τοῦ μαθεῖν τοὺς πολλοὺς τῶν ἰατρῶν κὰν νῦν γοῦν τὴν ἀληθῆ μέθοδον»· ἔτι δὲ Τόμ. Ε', σελ. 89 «ἄρ' οὖν, ὧ δοξοσοφώτατοι, κὰν τοῦτό γε συγχωρήσετε εἶναι πρόδηλον ἡμῖν τοῖς ἄλλοις, κτέ.». Λουκιαν. Προμ. 2 «ἀλλὰ κὰν ὑμεῖς γε, ὧ Ἡφαιστε καὶ Ἑρμῆ, κατελεήσατέ με». Βίων Πράσ. 12 «ἀλλὰ κὰν σύ γε, ὧ Ἑρμῆ, λέγε ὅποσα κτέ.», κτλ.

¹ Ἴδε Λοκέλλαν Ξενοφ. Ἐφεσ. σελ. 202. Μεινέκιον Μεν. καὶ Φιλῆμ. Λειψ. σελ. 131 καὶ Θεοκρ. σελ. 357. Βερνάρδον Διον. Περιηγ. σελ. 947. Βοισσονάδην Φιλοστρ. Ἐπιστ. σελ. 97 καὶ Παχυμέρ. σελ. 49. Οὐϊνήραν Γραμμ. Καιν. Διαθ. σελ. 515 ἐκδ. ς', κλπ. Ἐτι δὲ Μαυροφρύδην Δοκίμ. Ἱστορ. Ἑλλ. Γλώσσ. σελ. 623 καὶ Μουλλάχιον Γραμματ. σελ. 218.

² σελ. 357.

Ὁ σχολιαστὴς τοῦ Ἀπολλωνίου Ἀργον. Α', 1349¹ γράφει
«Τὸ δὲ ὁπότε ἐνταῦθα μὲν πρὸς εὐκτικόν, παρ' Ὀμήρῳ δὲ καὶ
πρὸς ἀποφαντικόν²,

ὁπότε μιν ζυνοῦσαι (Ὀλύμπιοι ἤθελον ἄλλοι) (Ἰλ. Α, 399).

Τίθεται δὲ καὶ ἐπὶ μέλλοντος, συνεκφωνουμένου αὐτῷ τοῦ ἐπι-
ζευκτικοῦ συνδέσμου τοῦ ἄν.

ὁπότεν ἤδησι τε (Ὀδ. Α, 41) 3.

Ἔδει δὲ τὸν Ἀπολλώνιον ἐνταῦθα χρῆσασθαι τῷ ἐπιζευκτικῷ
εἰ Ὀμηρικῶς,

εἰ μή μοι τλαίης γε θεά (Ὀδ. Ε, 178)·

φρίνεται συγγένων τὸ ὑποθετικὸν ἢ ἐπιζευκτικὸν ἄν (=ἐάν)
καὶ τὸ δυνατικὸν ἢ ἀοριστολογικὸν ἄν (=κεν). Ὅτι δὲ τὸ ἐπι-
ζευκτικὸν ἄν οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ τὸ ὑποθετικὸν ἄν διδάσκει
σαφῶς ἡ παρ' Ἀπολλωνίῳ τῷ Δυσκόλῳ χρῆσις ἐν τῷ περὶ Συν-
τάξεως Γ', 30 (σελ. 272, 3) «Ὁφειλόμενόν ἐστι καὶ τῇ συντάξει
τῶν ἐπιζευκτικῶν ἐπιστῆσαι τί δὴ ποτε τὰ τέλη παρητήσαντο
τῶν παρωχημένων φωνῶν· οὐ γὰρ ἐφικτὴ ἡ σύνταξις τοῦ εἰάν
ἔλεγον, εἰάν πέποιθα καὶ τῶν ὁμοίων» (Πρόβ. καὶ σελ. 275, 28)
καὶ Δ', 8 (σελ. 329, 12) «Ἴδου δὴ καὶ ἡ ὑποτακτικὴ ἔγκλισις
ἐπιδέχεται τοὺς ἐπιζευκτικοὺς συνδέσμους πρὸ τῶν προθέσεων,
εἰάν καταλάβω, εἰάν καταγράψω» (Πρόβ. καὶ Δ', 1, σελ. 306, 9)

1 σελ. 115 Σχαιφ.

2 Τοῦτέστιν ὀριστικόν. Πρόβ. καὶ Α', 1332 «ἀποφαντικὸν ἔχει ἀντὶ ὑπο-
τακτικοῦ». Ἀπολλών. π. Συντάξ. Γ', 19 (σελ. 244, 26) «Ἡ μὲν γὰρ καλουμένη
ὀριστικὴ καλεῖται καὶ ἀποφαντικὴ». Κατὰ τὸν Σέξτον (σελ. 302, 14) ὠνομά-
ζοντο παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς τινὰ μὲν τῶν αὐτοτελῶν λεκτικῶν προστακτικά, τινὰ
δ' ἀποφαντικά, τὰ δὲ πύσματι, τὰ δ' ἀρακτικά, ἄλλα δ' εὐκτικά. Πρόβ. καὶ
Διονύσι. Ἀλικ. π. Συνθ. Ὀνομ. Η', σελ. 100 Σχ. καὶ Ῥήτ. Οὐαλζ. Τόμ. Β',
σελ. 22. σελ. 289. σελ. 294. σελ. 661, κτλ. Συνήθως γίνεται ἀντίθεσις τοῦ
ἀποφαντικοῦ (-κῶς) καὶ ἐρωτηματικοῦ (-κῶς). Σημειωτέον δ' ὅτι τὸ
ὀριστικὸν ὠνομάζετο καὶ διαθεβαιωτικόν. Ὠργέν. Τόμ. ΙΑ', σελ. 432 «Ἡ
ὀργίζεσθε φωνὴ σημαίνει τὸ προστακτικὸν κατηγορημα· σημαίνει δὲ καὶ τὸ
ὀριστικόν, ὑπό τινων καλούμενον διαθεβαιωτικόν, οἷον ὀργίζομεθα, ὀργί-
ζεσθε, ὀργίζονται».

3 Κατὰ τὴν Ὀμηρικὴν χρῆσιν λέγεται, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἐμπροσθεν παρατηρή-
σημεν, οὐγ' ὁπότεν ἀλλ' ὁπότε ἄν.

καὶ ἐν τῷ περὶ Συνδέσμων σελ. 510, 11 «καθότι καὶ ὁ εἰς ἐπιζευκτικός».

Λέγων δὲ «τῷ ἐπιζευκτικῷ ΕΙ» δὲν ἀκολουθεῖ τῇ πολλῇ συνηθείᾳ, καθ' ἣν συναπτικός ὁ προκειμένος σύνδεσμος προσαγορεύεται. Διογ. Λαέρτ. Ζ', 71 «Τῶν δ' οὐχ ἀπλῶν ἀξιωμαίων συνημμένον μὲν ἔστιν, ὡς Χρύσιππος ἐν ταῖς διαλεκτικαῖς φησι καὶ Διογένης ἐν τῇ διαλεκτικῇ τέχνῃ, τὸ συνεστῶς διὰ τοῦ ΕΙ συνδέσμου συναπτικοῦ». Διον. Θράξ ἐν Βεκκ. Ἀν. σελ. 642 «Συναπτικοὶ δὲ εἰσὶν ὅσοι ὑπαρξίν μὲν οὐ δηλοῦσι, σημαίνουσι δὲ ἀκολουθίαν. Εἰσὶ δὲ οἶδε· ΕΙ, ΕΙΠΕΡ¹, ΕΙΔΗ, ΕΙΔΗΠΕΡ» (Πρόβ. καὶ σελ. 953, 1 καὶ σελ. 964, 26). Ἀπολλών. π. Ἀντων. σελ. 7, α' «καὶ ὁ ΕΙ συναπτικός ἰσοδυναμεῖ τῷ ἀκολουθεῖ ῥήματι ἀκολουθεῖ τῷ ἡμέραν εἶναι καὶ φῶς εἶναι· εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστὶ» (Πρόβ. καὶ σελ. 70). π. Συντάξ. σελ. 132, 18 «καὶ οὐ πάντως οὐχὶ προτακτικός ὁ ΕΙ συναπτικός, κλίτοι γινόμενος ὑποτακτικός ἐνίοτε» (Πρόβ. καὶ σελ. 266, 14 καὶ περὶ Συνδέσμ. σελ. 501, 10). Ἐτυμ. Μέγ. σελ. 33, 54 «ὁ ΕΙ σύνδεσμος συναπτικός». Ἀπολλών. Σοφ. Λεξ. Ὀμηρ. σελ. 81, 33 Βεκκ. «ἔστι δὲ ὅτε καὶ ἀντὶ τοῦ ΕΙ τοῦ συναπτικοῦ τίθεται». Σχολ. Ἰλ. Γ, 215 «κείσεται γὰρ ἀντὶ τοῦ ΕΙ συναπτικοῦ». Θ, 111 «ὁ δὲ Ἡ ἀντὶ τοῦ ΕΙ συναπτικοῦ». Ν, 154 «ὁ ΕΙ συναπτικός ἀντὶ τοῦ ἘΠΕΙ». Σχολ. Ὀδ. Δ, 487 «εἶνα ὁ Ἡ σύνδεσμος ἀντὶ συναπτικοῦ κέηται τοῦ ΕΙ». Δ, 712 «εἰ δὲ ἀντὶ συναπτικοῦ κέοιτο τοῦ ΕΙ», κτλ. Σχολ. Πλάτ. Γοργ. σελ. 469, β' «Ἡ γάρ· ἀντὶ τοῦ ΕΙ συναπτικοῦ, ὡς παρ' Ὀμήρῳ». Κραμ. Ἀν. Ὀξ. Τόμ. Α', σελ. 127, 8 «καὶ τοῦ ΕΙ συνδέσμου συναπτικοῦ». σελ. 162, 27 «ὁ μὲν γὰρ ΕΙ συναπτικός» (Πρόβ. καὶ Τόμ. Β', σελ. 201, 4 καὶ 7). Σχολ. Εὐρ. Ἐκ. 796 «τὸ ΕΙ ἀντὶ τοῦ ἘΠΕΙ, σύνδεσμος συναπτικός ἀντὶ παρασυναπτικοῦ»², κτλ. Πρισκιαν. ΙΗ', 81 «Cum vero EI con-

¹ Πρόβ. καὶ Ἰω. Σικελιώτ. παρ' Οὐαλζ. Τόμ. Γ', σελ. 80, 1 «Ἐἵπερ ἄλλο τι τῷ ῥήτορι: Πολλὰς ἐπιβολὰς ὁ συναπτικός οὗτος σύνδεσμος ἔχει».

² Περὶ τοῦ παρασυναπτικός ἴδε Διον. Θράξ. σελ. 642, 25 καὶ 643, 1 καὶ Ἀπολλών. π. Συνδ. σελ. 486, 20 καὶ 504, 4 καὶ π. Συντάξ. σελ. 132, 18. Ἄλλ' ἐν σελ. 337, 24 ἀναγινώσκειται «καθάπερ ἔχει καὶ ὁ ἘΠΕΙ συναπτικός συγκαίμενος ἐκ τοῦ ΕΙ συνδέσμου καὶ τῆς ἘΠΙ προθέσεως, ὡς φησι καὶ Ποσειδώνιος».

unctionem Graecam significat, quae apud illos συναπτικὸς nominatur, id est coniunctiva, etc.».

Ὁ Πλούταρχος ἐν τῷ περὶ τοῦ Εἰ τοῦ ἐν Δελφοῖς κεφ. ζ' γράφει «Ἐν δὲ διζλεκτικῇ δήπου μεγίστην ἔχει δύναμιν ὁ συναπτικὸς οὗτος σύνδεσμος, ἅτε δὴ τὸ λογικώτατον σχηματίζων ἀξίωμα. Πῶς γὰρ οὐ τοιοῦτο τὸ συνημμένον, εἴ γε τῆς μὲν ὑπάρξεως τῶν πραγμάτων ἔχει καὶ τὰ θηρία γνῶσιν, ἀκολουθου δὲ θεωρίαν καὶ κρίσιν ἀνθρώπῳ μόνῳ παρέδωκεν ἡ φύσις; Ὅτι γὰρ ἡμέρα ἐστὶ καὶ φῶς ἐστίν, αἰσθάνονται δήπου καὶ λύκοι καὶ κύνες καὶ ὄρνιθες· ὅτι δὲ εἰ ἡμέρα, φῶς ἐστίν, οὐδὲν ἄλλο συνίησι πλὴν ἀνθρώπου, ἡγουμένου καὶ λήγοντος, ἐμφάσεώς τε καὶ συναρτήσεως τούτων πρὸς ἄλληλα καὶ σχέσεως καὶ διαφορᾶς μόνος ἔχων ἔννοιαν, ἐξ ὧν αἱ ἀποδείξεις τὴν κυριωτάτην ἀρχὴν λαμβάνουσιν». Τοῦ συνημμένου καὶ τῶν δύο αὐτοῦ μερῶν τοῦ ἡγουμένου καὶ τοῦ λήγοντος πολλάκις γίνεται μγεία ἐν τοῖς τοῦ Σέξτου τοῦ Ἐμπειρικοῦ, οἷον σελ. 81 κέξ. σελ. 311 κέξ. σελ. 335 κέξ. σελ. 370. σελ. 388. σελ. 433. σελ. 700. Ἄξια δὲ μάλιστα ἀναγνώσεως νομίζομεν τὰ ἐν σελ. 311 κέξ. γεγραμμένα. Πρὸς καὶ Γαλην. Τόμ. ΙΑ', σελ. 499 «τὴν δ' ὑποθετικὴν πρότασιν, ἣν οἱ περὶ τὸν Χρύσιππον ἀξίωμα συνημμένον ὀνομάζουσιν, κτέ.»¹.

Καὶ παρὰ μὲν τοῖς παλαιοῖς ἐσώζετο ἀεὶ ἡ κατὰ φύσιν ὑφισταμένη διαφορὰ τοῦ ἀπλοῦ "AN (=κεν) καὶ τοῦ συνθέτου "AN ἢ "EAN, ὑπ' οὐδενὸς οὐδέποτε ὀλιγορηθεῖσα ἢ καταπατηθεῖσα, παρὰ μόνοις δὲ τοῖς συγγραφεῦσι τοῦ παρηκμακότος ἑλληνισμοῦ, εἰς ὃν παντοδαπαὶ εἰσεφθάρησαν κῆρες, παρελαμβάνετο πολλάκις κατὰ τινὰ παρεκδοχὴν τὸ "EAN ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ "AN ἐν τοῖς ἀοριστολογικοῖς καλουμένοις λόγοις.

1 Ἐπι δὲ Ὁριγέν. Τόμ. Β', σελ. 234 καὶ σελ. 464 καὶ Τόμ. Κ', σελ. 21 καὶ σελ. 24. Εὐσέβ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Ε', κη', 13. Ἐπικτ. Διατρ. Α', κθ', 51. Β', ς', 1. Συμπλίκ. εἰς Ἐπικτ. Ἐγχειρ. ΑΓ'. Ἀλέξ. Ἀφροδ. εἰς Ἀριστοτ. τὰ μετὰ τὰ Φυσ. σελ. 289 Βον. Φιλόπον. παρὰ Σπεγγέλω Εὐδὴμ. σελ. 161. Ἀπολλών. π. Συντάξ. σελ. 7, 17. σελ. 8, 10, κλπ. Ἴδε καὶ Κοραῆν Σημειώσ. εἰς τὸ Ἐπικτ. Ἐγχειρ. σελ. 137 καὶ 138. Schweighäuser Ἐπικτ. Τόμ. Γ', σελ. 450. Heinichen Euseb. Script. Hist. Τόμ. Α', σελ. 258, κλπ.

Ὁρθῶς ὁ Σκαρλάτος, κρείττων πῶς ἑαυτοῦ γενόμενος, διδάσκει ἐν τῷ λεξικῷ σελ. 347 λ. *εάν*:

(μτγν.) Ἀοριστολογ. (μὲ ἀναφορ. ἀντημ. ἢ ἐπίρ. ἀντί τοῦ Ἄν). »Ὅς εἰάν λύση μίαν τῶν ἐντολῶν,« Γρφ. »Ἀκολουθήσω σοι ὅπου εἰάν ἀπέρχη«, αὐτ.

Εἶνε δ' ἡ κακὴ αὕτη καὶ ἀνάρμοστος τοῦ ἘΑΝ χρήσις συνήθης μάλιστα τοῖς ἑβδομήκοντα καὶ τοῖς εὐαγγελισταῖς καὶ τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς λεγομένοις συγγραφεῦσι, σπανιώτερον ἀπαντῶσα παρά τοῖς ἄλλοις μεταγενεστέροις, οἷον

Γέν. ΙΒ', 14 «τὸ δὲ ἔθνος, ᾧ εἰάν δουλεύσωσι, κρινῶ ἐγώ». ΚΑ', 22 «καὶ ἐν πᾶσιν οἷς εἰάν ποιῆς». ΜΔ', 1 «ὅσα εἰάν δύνωνται ἄραι». Κριτ. Γ', 31 «ὅς εἰάν δικάσῃται αὐτῷ». Ζ', 4 «ὅν εἰάν εἴπω πρὸς ἑέ». Ζ', 5 «πᾶς δὲ εἰάν κλίνη». Γωβίτ Δ', 14 «ὅς εἰάν ἐργάσῃται», κτλ. Πρβ. καὶ Βασιλ. Α', 6', 14 «καὶ πᾶν ὃ εἰάν ἀνέβη ἐν τῇ κρεάγρᾳ, ἐλάμβανεν ἑαυτῷ ὁ ἱερεὺς» (=πᾶν ὃ ἀναβαίη). Γωβίτ Ζ', 11 «καὶ ὅποτε εἰάν εἰσεπορεύοντο πρὸς αὐτήν, ἀπέθνησκον ὑπὸ τὴν νύκτα», κτλ.

Ματθ. Ε', 19 «ὅς εἰάν οὖν λύση μίαν τῶν ἐντολῶν». Η', 19 «ὅπου εἰάν ἀπέρχη». ΚΓ', 18 «ὅς εἰάν ὁμόση ἐν τῷ δικαστηρίῳ». ΙΑ', 27 «καὶ ᾧ εἰάν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι». ΙΣ', 19 «καὶ ὃ εἰάν δήσης ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς· καὶ ὃ εἰάν λύσης ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς», κτλ.¹

Ὁριγέν. Τόμ. Α', σελ. 231 «ὅσα δὲ εἰάν χωρήσωμεν». Τόμ. Β', σελ. 35 «ὅς εἰάν βούληται αὐτῇ περιτιθέναί ὁ δημιουργός» (Πρβ. καὶ σελ. 160. σελ. 260. σελ. 431. σελ. 432). Τόμ. Γ', σελ. 108 «ἠνίκα εἰάν κυκλώσῃ αὐτοὺς τὰ διαβούλια ἑαυτῶν» (Πρβ. καὶ σελ. 245. σελ. 270. σελ. 275. σελ. 276. σελ. 278. σελ. 369. σελ. 400). Τόμ. Δ', σελ. 79 «ὅσα εἰάν αἰτῶσιν ἐν τῇ προσευχῇ» (Πρβ. καὶ σελ. 121. σελ. 133. σελ. 152). Τόμ. ΙΑ', σελ. 350 «ὅπου εἰάν ἔρχηται» (Πρβ. καὶ σελ. 416). Τόμ. ΙΒ', σελ. 93 «ὅσάκις γοῦν εἰάν θλιβῆ». Τόμ. ΙΓ', σελ. 90 «καὶ ὅπερ

¹ Πρβ. Βιγῆρον ὑπὸ Ἑρμ. σελ. 478 ἐκδ. δ' καὶ Hoogveen Doctr. Partic. Τόμ. Α', σελ. 373 καὶ Οὐδίνηρον Γραμματ. σελ. 277 ἐκδ. ς'.

ἐὰν πάθωσιν». Τόμ. ΙΔ', σελ. 215 «πᾶς ὅς ἐὰν μὴ φθείρῃ τὸν βίον ἑαυτοῦ ἐπὶ γῆς» (Πρβ. καὶ σελ. 216). Τόμ. ΙΕ', σελ. 131 «καὶ ὁ ἐὰν εἴπη» (Πρβ. καὶ σελ. 175. σελ. 177. σελ. 304. σελ. 345. σελ. 368). Τόμ. ΙΖ', σελ. 240 «ὁ ἐὰν ἀφῆ ὁ θεός». Τόμ. ΙΗ', σελ. 249 «ὁ γὰρ ἐὰν εἴπωσιν ἀπολογούμενοι» (Πρβ. καὶ σελ. 245). Ἐν Τόμ. ΙΕ', σελ. 149 φέρεται «ἐπεὶ ἐὰν τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν εἰσέλθῃ». Ἄλλ' ἐν τῷ Βατικανῷ κώδικι ἐλλείπει τὸ ἐὰν.

Ἐπιφαν. Τόμ. Β', σελ. 290, 26 «οἷς ἐὰν συντύχωσιν». σελ. 654, 12 «ὁ ἐὰν ποιήσῃ ὁ ἄνθρωπος». Τόμ. Γ', σελ. 158, 17 «οἷον γὰρ ἐὰν ἦ κτίσμα». σελ. 420, 30 «ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐὰν εἴπησιν περὶ θεοῦ»¹. Πρβ. καὶ Βίον Ἐπιφαν. Τόμ. Α', σελ. 19, 28 «μνημονεύσω σου ὅπου ἐὰν εἶμι».

Διοσκορίδ. Τόμ. Β', σελ. 186 «ὅπου ἐὰν κύων μέλας οὐρήσῃ». Μάρκ. Ἀντωνίν. Θ', 23 «ἦτις ἐὰν οὖν πρᾶξις σου μὴ ἔχῃ τὴν ἀναφοράν». Ῥήτορ. Οὐαλζ. Τόμ. Α', σελ. 192, 10 «ὅς ἐὰν δύνωνται». σελ. 216, 4 «ἐξ ὅσων τόπων ἐὰν δυνατὸν ἦ»². Τόμ. Β', σελ. 87, 13 «ἐξ ὧν ἐὰν ἐκεῖναι ἀναιρεθῶσιν». Ἀπολλών. Σοφιστ. Λεξ. Ὀμηρ. σελ. 4, 28 «ὁ ἐὰν βουλώμεθα». Σχολ. Ἰλιάδ. Β, 318 «ὁ γὰρ ἐὰν πλάσῃ, τοῦτο ἀναιρεῖ». Μ, 26 «ὅπι-τερον ἐὰν σημαίνῃ προπαροξυτονηθήσεται». Σχολ. Ἀριστοφ. Ὄρν. 1074 «ὅς ἐὰν φονεύσῃ». Σχολ. Λουκιαν. σελ. 85 «ὁ ἐὰν βούληται». Ἰω. Μαλαλ. σελ. 94, 16 «ἐνδιατρῆψαι ἐν τῇ αὐτῇ πόλει ὅσας ἐὰν βούληται ἡμέρας». Βοισσ. Ἀνέκδ. Τόμ. Ε', σελ. 75 «ὅς ἐὰν παρεγένετο αἰτῶν ἐπ' ἀγαθῷ», κτλ.³.

Παρατηρητέον δ' ὅτι τὸ σολοϊκῶς οὕτω καὶ ἀπροσδιονύσως κείμενον ἘΑΝ φέρουσι πολλάκις τῶν ἀντιγράφων τινά, ἐνίοτε δὲ πάντα, καὶ ἐν τοῖς τῶν ἐνδόξων Ἑλλήνων συγγραμμάσι, διὰ τὴν τῶν μεταγραφῶν πάντως ἀβελτερίαν, οἵτινες ἀμαθεῖς ὡς τὰ

1 Ἄλλα τινὰ παραδείγματα ἐξ Ἐκκλησιαστικῶν συγγραμμάτων βλέπει τις παρὰ τῷ Καυσοκαλυβίτῃ εἰς Θεοδώρ. Γραμματ. σελ. 1218.

2 Σφόδρ' ἀποδοκιμάζομεν τὴν ὑπὸ τοῦ Σπεγγέλου γενομένην μεταβολὴν τοῦ ἐὰν εἰς ἄν ἐν Ῥητ. Τόμ. Β', σελ. VI.

3 Πρβ. καὶ Ἀλέξ. Ἀφροδισ. εἰς Ἀριστοτ. μετὰ τὰ Φυσ. σελ. 542, 17.

πολλά καὶ ἐπαρίστεροι ὄντες, πρόγονοι ἀληθῶς τοῦ Ἀθηναίου Βλάχου, τῶν δῆμων Κοπρείου, συχνάκις μετατυποῦσιν ἐκόντες ἢ ἄκοντες τὰς τῶν παλαιῶν χρήσεις κατὰ τὴν ἡλικιωτὴν ἢ ἐπιχώριον συνήθειαν¹.

Ὁ ἀοίδιμος Κόραῆς γράφει τὴν ἐξῆς σημείωσιν ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν Ξενοφῶντος Ἀπομνημονευμάτων καὶ τοῦ Γοργίου τοῦ Πλάτωνος².

ὦ εἰάν ἀρμόττη: Ἴσως γραφικῶς ἡμάρτηται, ἀντὶ τοῦ, «ὦ εἰάν ἀρμόττη». Οὐ γὰρ τῶν δοκίμων ἢ χρήσις τοῦ Ἐάν ἀντὶ τοῦ ἀριστολογικοῦ, Ἄν, ἀλλὰ τῶν μεταγενεστέρων, καὶ μάλιστα τῶν ἱερῶν συγγραφέων· οἷόν ἐστὶ τὸ «ὦ εἰάν βούληται» τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ (ἰ', 22), καὶ ἕτερα τοιαῦτα παρὰ τοῖς λοιποῖς.

Καὶ παρὰ Θεοφράστῳ π. Φυτ. Ἴστ. Γ', ζ', 2 «τὸ δὲ πᾶχος οἶον εἰάν τύχη τὸ δένδρον» καὶ Γ', ἰ', 3 «δυσθανατεῖν γάρ φασι καὶ δυστοκεῖν οὐ εἰάν ἦ» ἢ ὀρθῆ γραφῇ ἀναντιλέκτως εἶνε οἶον εἰάν τύχη καὶ οὐ εἰάν ἦ. Καὶ τὸ ἐν τῷ π. Φυτ. Αἰ. Γ', σ', 4 κείμενον «ἐν ὀποιχοῦν εἰάν ὀρύττων τις λίθους εὕρη» μετατρεπτέον ἀνευ τινός ὄκνου εἰς τὸ εἰάν. Ἐν τῷ Τεκτικῷ Ἰπομνήματι τοῦ Αἰνείου ἔχουσι τὰντίγραφα «ὄπου εἰάν ὄντες τύχωσι» (κεφ. 22, 3) καὶ «εἰς δ' εἰάν τύχη ἱερὸν» (κεφ. 31, 15) ἀντὶ τοῦ ὄπου εἰάν καὶ εἰς δ' εἰάν, ἅτινα ἔγραψε μὲν ὁ συγγραφεύς, παρέφθειραν δ' οἱ βιβλιογράφοι. Τὸ ἐν τῇ ἐβδόμῃ τοῦ Παλυβίου ἀναγινωσκόμενον «καὶ πρὸς οὐστῖνας ἡμῖν εἰάν γένηται φιλία καὶ συμμαχία» (κεφ. θ', 6) ἐπληρώθησεν ὁ Βεκκῆρος ἀποκαταστήσας τὸ γνήσιον εἰάν (Πρβ. καὶ Γ', ἰε', 7). Καὶ ἐν τοῖς τοῦ Σέξτου δὲ τοῦ Ἐμπειρικοῦ ἐξέ-

1 Ἴδε Ἀλκίον κωμικὸν παρ' Ἀθην. θ', 61. Πλάτων Λάχ. σελ. 193, γ'. Λυσίαν ὑπὲρ τοῦ Ἀδυν. 18 (σελ. 753) Ξενοφῶντα Ἀπομν. Γ', ἰ', 12. Δ', 6', 29. Ἀναβ. Α', γ', 6. 15. Ἱέρ. Α', 14. Δημοσθένην σελ. 436, 296. σελ. 733, 43. σελ. 1152, 43, κτλ. Ὑπὸ γραφῶν ἡμαρτημένων ἀπατηθεὶς ὁ Βιγῆρος ἔγραψε «Saepe eian pro simplici an ponitur, non modo apud interpretes Alexandrinos et Scriptores divinos N. T. post ὄς, ὄσος, ὄσάκις et ὄπου, sed subinde apud ipsos auctores pure graecos» (σελ. 516 ἐκδ. Ἑρμ. δ'. Πρβ. καὶ σελ. 833 καὶ Σχαιφῆρον Ἰουλιαν. Ἐγκωμ. κτέ. σελ. V. Ἐπι δὲ Βρέμιον Λυσ. σελ. 126 καὶ Σταλδαύμιον Πλάτ. Λάχ. σελ. 77 ἐκδ. ε').

2 σελ. 284.

ἴδωκεν ὁ αὐτὸς καθ' ὑφήγησιν τοῦ Στρουβίου¹ «ὁπότεροι γὰρ ἂν λέγωσιν» (σελ. 535, 31) ἀντὶ τοῦ «ὁπότεροι γὰρ εἰάν λέγοιεν».

Ἐπάρχουσι δὲ καὶ παρὰ τῷ Δειπνοσοφιστῇ χωρία, ἐν οἷς ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ "AN κεῖται ἐπ' ἀοριστολογικῆς σημασίας τὸ σύνθετον ἘΑΝ.² Ἀλλ' ἡμεῖς τοῦλάχιστον κατ' οὐδένα πειθόμεθα τρόπον ὅτι ἀδικῶς καὶ ἀδίκως εἴχουσι. Καὶ ἐν μὲν Βιβλ. IB', 68 καὶ ID', 4 μόνην τὴν πλημμελῆ γραφὴν παρέχουσι τάντίγραφα, «ὅσοι εἰάν ἀλίσκωνται» καὶ «ὅτι εἰάν ἐπιβάλωμαι λέγειν». Ἐν δὲ Βιβλ. Δ', 4 καὶ Z', 17 καὶ IB', 14 διέσωσαν ἡμῖν καὶ τὴν ὀρθὴν καὶ γνησίαν. Ἀνευδοιάστως δὲ πιστεύομεν ὅτι δὲν ἐγράφη ὑπὸ τοῦ Ἀρτεμιδώρου ἐν Ὀνειροκρ. Α', 78 «οἷα εἰάν οὖν ἦ ἡ γυνή» ἢ «οἷα οὖν εἰάν ἦ κτέ.», ὡς φέρεται ἐν τοῖς ἀντιγράφοις, ἀλλὰ «οἷα ἂν οὖν κτέ.»³. Ἐν τῷ πρὸς Κωνστάντιον Ἐγκωμίῳ τοῦ Ἰουλιανοῦ σελ. 4, 6' κεῖται «ὧν ἂν τύχωσιν»· ὑπάρχει δ' ὁμοῦς ἐν τῷ μετωπίῳ καὶ νόθη γραφὴ «ὧν εἰάν τύχωσιν»⁴.

Καὶ τὸ εἰς ἂν δὲν εἴη πανταχοῦ παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἀβλαβές, ἀλλ' εἰς τὸ σόλοικον εἰς εἰάν ἐνιαχοῦ ὑπὸ τῶν χρηστῶν μεταγραφῶν ἐτράπη, ὡς ἐν τοῖς Ἑλληνηκοῖς τοῦ Ξενοφῶντος «εἰς εἰάν κριθῶσι» (Α', ζ', 35), κτλ.⁴.

Τὸ ἐν τῷ Ἱστορικῷ τοῦ Συντίπα ἀναγινωσκόμενον «πλήν, ὡς εἰάν λέγω σοι μιᾶς γυναικὸς ἔργον, ἄκουσον εἰάν ἔχης γραμμένον τοῦτο» δίκαιον εἶνε νὰ μὲνη ἐκ παντὸς τρόπου ἀκίνητον, ἥκιστα δ' ἐπαινετὸς ἡμῖν φαίνεται ὁ νέος ἐκδότης Ἀλφρ. Ἐβερράρδος γράψας ὡς ἂν ἀντὶ τοῦ ὡς εἰάν (σελ. 72, 20). Καὶ τὴν γνώμην τῶν διατεινομένων ὅτι ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ ἀντὶ τοῦ ἘΑΝ ἐπ' ἀοριστολογικῆς ἐννοίας ἀναγκαῖον ὑπάρχει τὸ "AN πανταχοῦ νὰ γραφῆ οὐδαμῶς εὐλογον εὐρίσκομεν καὶ ἰσχυρῶς ἀποδοκιμάζομεν.

Εὐκόλως δὲ πᾶς τις, νομίζομεν, πείθεται ὅτι ἡ ἄτοπος αὕτη χρῆσις τοῦ ἘΑΝ ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ "AN εἶνε ἀποτέλεσμα πλάνης ἢ ἀνεπιστάσις. Βλέποντες δηλ. οἱ μεταγενέστεροι τὴν ἀδίκω-

1 Oruse. Τόμ. Β', σελ. 36.

2 Πρὸς Βοισσανάδην Ἀνεκδ. Τόμ. Ε', σελ. 490.

3 Ἴδου Σχισιφῆρον Ἰουλιαν. Ἐγκωμ. κτέ. σελ. V.

4 Πρὸς καὶ Δινδόρριον Ἐπιστ. Τόμ. Γ', σελ. 730.

ρον τοῦ ἘΑΝ καὶ ἌΝ (=ἐάν) ἐπὶ ὑποθέσεως χρήσιν ὑπελάμ-
βανον ἀπλούστατα καὶ ἀφελέστατα, οὐδὲν ὑποπτεύοντες οὐδὲ
φροντίζοντες ὅπως, ὅτι ἠδύνατο κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἐν
τοῖς ἀορίστως ἐκφερομένοις ἀναφορικοῖς λόγοις νὰ τίθηται οὐ μόνον
τὸ ἀπλοῦν ἌΝ (=κεν) ἀλλὰ καὶ τὸ σύνθετον ἘΑΝ. Ἀνθρώ-
πινον τὸ πάθος καὶ ἐλάχιστον παραβαλλόμενον πρὸς τὰ ἐκάστοτ'
ἐξαμβλώματα τῶν ἐκ τῆς βδελυρᾶς Ἀγέλης, ὧν ὁ κακεντρεχέ-
στατος καὶ μανικώτατος, ὁ ἀείποτε ὑπὸ φθόνου καὶ βασκανίας
οἰστρῶν καὶ θηριωδῶς παντὶ ἐπιφυόμενος, τοὺς τ' ὀφθαλμοὺς
ὑφαίμους καὶ πυρωποὺς πρὸς κατάπληξιν καθιστῶν καὶ συριγμοὺς
ἐξαισίους καὶ φοβεροὺς ἀφιεῖς, ἀπεφῆνατο πρό τινος χρόνου μετὰ
τόνου Βλαχικῆς ὑψηγορίας ὅτι τὸ ἌΝ ἐν τῇ ῥήσει ἀμφιβάλλομεν
ἄν ἐπάρχη εἶνε ἈΟΡΙΣΤΟΛΟΓΙΚΟΝ καὶ ὅτι τὸ ἀοριστολογικὸν
ἌΝ ΔΕΝ ἈΝΕΧΕΤΑΙ ὙΠΟΤΑΚΤΗΚΗΝ.

(Τὰ ἐπόμενα ἐν ἑτέροις τεύχεσι).

ΕΓΓΑΝΟΡΘΩΣΙΣ

ΧΩΡΙΟΥ ΤΟΥ ΧΑΡΙΤΩΝΟΣ

Παρὰ Χαρίτωνι ἐν λόγῳ τετάρτῳ τῶν περὶ Χαιρέαν καὶ Καλ-
λιρρόην φέρεται (κεφ. 2, 9): «τὴν γὰρ πηγὴν ἀνεύρηκα τοῦ με-
γάλου αἵματος, καὶ οὗτος ὁ κατάρκτος ἄνθρωπος ἐπίσταται γυ-
ναῖκα μιανὴν συμπράξασαν τῷ φόνῳ».

Ἀντὶ τοῦ αἵματος, ὅπερ εὐκόλως πᾶς τις κατανοεῖ ὅτι πλημ-
μελῶς καὶ ἀτόπως ἔχει, ἐξέδωκαν ὁ τε Ἰρσχίγιος καὶ ὁ Ἐρχῆρος
καθ' ὑφήγησιν τοῦ Ῥεισκίου «τὴν γὰρ πηγὴν ἀνεύρηκα τοῦ με-
γάλου λήματος». Ὁ πολὺς Κόβητος ἀποδοκιμάζων εὐλόγως ὡς
ἀνάρμοστον τὸ λήματος ὑποτοπεῖ ὅτι τὸ ἀληθὲς εἶνε τολμημα-
τος, *quod et rei egregie convenit et stabilitur loco vicino p.*
72, 32: γυναῖκα τὴν συνειδυῖαν τοῖς ιερολμημένοις¹.

¹ Μνημοσ. Τόμ. Η', σελ. 279.